

17. mai tale 2025

Takk til alle dere som har kommet hit i dag for at vi sammen skal få en fin start på 17. mai feiringen, og en ekstra stor takk til koret og korpset, for det er jo dere som setter standard for festen.

Og i dag har Norge bursdag! Det er nå 211 år siden landet vårt fikk sin egen grunnlov. Den ble godkjent av Riksforsamlingen på Eidsvoll og datert 17.mai 1814. Samme dag ble et underskrevet eksemplar overrakt landets nyutnevnte konge, Christian Fredrik fra Danmark. Grunnloven utgjør hoveddokumentet som sikrer den norske rettsstaten og i § 1 blir prinsippet om at Norge er et «fritt, selvstendig, udelelig og uavhengelig rike» slått fast.

Vi er med andre ord et fritt folk som på 17. mai feirer vår frihet, men gleden over egen konge i 1814 varte bare noen måneder, for allerede 10. oktober måtte han overgi tronen til svenskekongen, Karl 3. Johan. Etter en kort krig mellom Norge og Sverige sommeren 1814, ble det undertegnet en fredsavtale som innebar at kong Christian Fredrik skulle abdisere. Dette var en turbulent tid som følge av napoleonskrigene. Men Jeg må snakke litt mer om svensker, for Sverige har en sentral plass i vår 17. mai historie.

Kong Karl Johan av Sverige, som for øvrig hadde vært en av Napoleons generaler, hadde tapt herredømme over Finland i 1809. Nå ville han ha Norge som en form for kompensasjon. For å få til dette slo han seg sammen med Russland i krigen mot Napoleon. Som belønning for sin innsats lovet Russland at Norge skulle overgis til Sverige.

Men den norske selvstendighetspolitikken i Norge i 1814 var noe som i stor grad ergret svenskekongen .

Han fryktet at de obsternasige nordmennene ville kjempe en desperat geriljakrig som det ville ta lang tid og koste mye å

overvinne og aksepterte derfor at det norske folket fikk beholde grunnloven, selv i union med Sverige, men han hadde som mål å gjøre unionen tettere samt få i stand en ny grunnlov. Dette arbeidet fikk han ikke særlig dreisen på og ga til slutt opp. Kong Karl Johan døde i 1844, og med han var det til sammen fire svenskekonger som regjerte over Norge fram til unionsoppløsningen i 1905. I over 90 år var vi under Sveriges herredømme, men de fikk aldri gjort oss til svensker!

I disse årene under Sverige ble det gjort mange forsøk på å markere grunnlovsdagen, men det var absolutt ikke lett, for det ble betraktet som en revolusjonær, ulovlig og svenskefiendtlig handling.

Svenskekongen nedla forbud mot enhver 17. mai feiring i Norge! Men forbudet skremte jo ikke det norske folk, nei tvert i mot, for i 1829 marsjerte store folkemengder i gatene rundt Stortorvet i Christiania. Da de festglade nordmenn og - kvinner utpå kvelden ikke ville gå hjem, ble både kavaleri og infanteri satt inn for å tømme gatene for folk, og denne hendelsen ble omtalt som «det store torgslaget»! «Torgslaget» ble på en måte et gjennombrudd for fremtidige feiringer. Fire år senere markerte Stortinget 17.mai, men det var først etter Kong Karl Johans død at det ble fritt fram å markere grunnlovsdagen.

Men 17. mai har bydd på flere utfordringer! På denne dagen i 1940 ble Nedre Bekkelaget skole okkupert av tyske soldater og alle elevene ble flyttet opp hit til Bekkelaget skole. 2. verdenskrig var et faktum og videre skal jeg snakke om heltemodige nordmenn fra vårt eget nabolag.

Det ble lagt stort press på lærerne for å fremme nazistisk tankesett i skolen, men de lot seg heller ikke tvinge til lydighet. Den 26 mars i 1942, ved femtiden om morgenen kom politiet på døra til overlærer Emil Redse og la frem arrestordre på han og fem andre lærere. Ordren gjaldt lærere under 60 år og Redse

slapp dermed unna sammen med en av de andre lærerne som da lå syk.

Vel tre uker senere marsjerte et tysk kompani inn i skolegården her på Bekkelaget. De plasserte etterhvert russiske krigsfanger på skolen og lagret bensin og kjøretøyer i skolegården. Gymsalen ble omgjort til festsal og kantine, tannlegekontoret ble offiserbolig og skolekjøkkenet ble brukt til telegrafistskole. I hagen ut mot veien her, lå en rekke maskingeværposter.

Et par dager før okkupasjonen av skolen var tyskerne på befarings. De gjenværende lærerne skjønte at situasjonen var alvorlig og tiden var knapp før de måtte forlate lokalene. I løpet av to dager tømte de skolen for absolutt alt materiell og musikkorpssets medlemmer fikk ansvar for å sikre musikkinstrumentene. Sløydverktøy ble for det meste oppbevart i kirkens kjeller og trematerialer i et uthus i nærheten. Det siste av skolens utstyr ble fraktet bort mens tyskerne gjorde innmarsj.

Kort tid etter ville okkupasjonsmakten også overta overlærerboligen. Overlærer Redse protesterte og sa at han ikke kunne flytte ut med to dagers varsel ! Sannheten var at huset hans var fylt opp av skolens inventar. Eieren av Holtet elektriske ble kontaktet og han stilte 3 små rom til disposisjon. All flytting ble foretatt etter mørkets frembrudd . Der ble utstyr lagret og der fikk skolen sitt midlertidig kontor. 16 private stuer og kjellere i området ble omgjort til klasserom i tillegg til det de hadde i kirken og menighetslokalene. Den driftige overlæreren fikk installert telefoner i alle undervisningsrommene samt i sitt beskjedne kontor.

Ingen hørte noen gang at elever klaget over skolesituasjonen og mer enn noen gang rådde den sterke følelsen av samhold mellom barn, foreldre og skole. Lokalbefolkningen stilte egne boliger til disposisjon og Lærerpersonalet ved Bekkelaget

skole var en vesentlig faktor som bidro til at MOT og ENERGI ble opprettholdt i denne vanskelige tiden. Overlærer Emil Redse sto støtt i stillingen sin fra 1935 - 1950.

Vi er et folk av mange helter, fra sør til nord via Bekkelagshøgda og Eidsvoll. Vi har vår frie vilje og ingen skal tvinge oss ned i kne. La 17. mai være en dag for motivasjon og inspirasjon til nye helter. Tilværelsen er helt annerledes nå enn den var da grunnloven ble skrevet og under 2. verdenskrig, men vi er uansett helt avhengige av hverandre og et sterkt samhold! Vi snakker mye om beredskap. Å passe på hverandre, kommunisere og inkludere er en viktig del av beredskapen! Dette må vi lære barna våre, for de skal være fremtidens helter og forbilder som skal sikre vår videre eksistens. Jeg siterer gymnastikklærer Johan Nicolaisen som skrev tekst og melodi til «Gymnastikkmarsj» omkring 1899 -« Vi vil ha mot i brystet, vett i panna og stål i bein og armer!»

Så, hvis det er en dag i året der det er lov å være litt svulstig og snakke i store ord,, så må det være på 17. mai! Da er det ikke mer enn rett og rimelig at vi skryter av oss selv og landet vårt. Som Gro Harlem Brundtland sa; Det er typisk norsk å være god!» 17. mai er en gledens dag, men også en dag for store lidelser, takket være vårt ukritiske inntak av pølser og is som etterhvert tvinger oss ned i stabilt sideleie! Når det koker under stakken og gnagsår på størrelse med mors hjemmelagde kjøttkaker gjør at de nye skoene har blitt tre nummer for små, ja, så går vi fremdeles med ryggen rak og blikket fritt mens vi frakter naboen hjem i trillebår. Det vitner i hvertfall om godt samhold! Kjære landets barn, kvinner og menn, og tilstedeværende svensker, gratulerer med dagen ..hipp hipp hurra!